

ЛЕКЦІЯ 10

БЛОК 4.

ЧАСТИНА 3

Тарифні квоти та нетарифні заходи в ПВЗВТ

Тарифні квоти

У межах ПВЗВТ з ЄС немає традиційних квот, тобто кількісних обмежень на ввезення товарів. Українські експортери можуть ввезти в ЄС будь-які обсяги товарів, якщо вони безпечні для споживачів, та на них є попит.

Натомість ПВЗВТ передбачає використання тарифних квот. Якщо квота – це кількісне обмеження на обсяги торгівлі (торгувати можна лише до досягнення верхньої межі квоти), то тарифна квота – це спосіб часткового відкриття ринку. На певний обсяг товару встановлюють нульове мито, тоді як торгівля поза межами цього обсягу відбувається з використанням стандартних ставок ввізного мита.

ПВЗВТ передбачає застосування ЄС тарифних квот на 36 груп товарів сільського господарства та харчової промисловості. Зокрема — на окремі види м'яса, молочної продукції, зерна та круп, а також на мед, яблучний сік, цукор, етанол і часник. Україна ввела тарифні квоти на три групи товарів – на м'ясо свинини, м'ясо та напівфабрикати з птиці і цукор.

У межах Угоди діють два механізми розподілу тарифних квот.

Для основної частини тарифних квот ЄС та для всіх трьох українських тарифних квот діє принцип «перший прийшов, перший отримав».

Однак, для десяти товарних груп, зокрема для м'яса птиці, свинини, яловичини, яєць, вершкового масла, пшениці та кукурудзи, в ЄС застосовують ліцензії на імпорт, які отримують європейські компанії, що бажають купити в Україні товари в межах тарифних квот.

Щоб зрозуміти, чи обмежують чинні тарифні квоти експорт, треба порівняти обсяги фактичного експорту та обсяги тарифних квот для товарів, де тарифні квоти повністю вичерпуються. Найбільш вражаючий приклад кукурудзи: її фактичний експорт перевищує тарифну квоту в 20 разів. Але це може бути не дуже показово, бо для кукурудзи поза межами тарифної квоти довгий час діяла нульова ставка ввізного мита.

Мед: ввізне мито на нього поза межами квоти — приблизно 17%. Фактичні поставки українського меду в ЄС у 2017 році перевищували тарифну квоту в 9 разів. І експорт

продовжує зростати. Для соків фактичний експорт був у 4 рази вищий за тарифну квоту. Найменше фактичний експорт відрізнявся від обсягу тарифної квоти для пшениці – лише на 20% вищий.

Обсяги експорту більшості товарів, на які поширюється дія тарифних квот, поступово зростають. У перші роки тарифні квоти часто не наповнювалися, потім експорт досягав межі безмитних поставок, а в наступні роки зростав далі, незважаючи на необхідність платити ввізні мита за «надлишкові» обсяги.

Важливо! Тарифні квоти ПВЗВТ не створюють суттєвих перепон для експорту. Фактичний експорт товарів, тарифні квоти для яких повністю вичерпують, перевищує обсяг тарифних квот. Поставки товарів, які ще не досягли межі тарифної квоти, також поступово зростають. Однак, ці висновки залишатимуться коректними лише за чинних ставок ввізних мит ЄС на обсяги поза межами тарифної квоти. Якщо ЄС введе нові ставки, як це відбулося для кукурудзи у другій половині 2017 року, динаміка використання тарифних квот може змінитися. Тому в майбутньому оптимальним сценарієм для України була б повна лібералізація торгівлі в межах ПВЗВТ.

Нетарифні заходи в ПВЗВТ

Нетарифні заходи — це всі інструменти торговельної політики, що не є тарифами: від квот та заборон до митного адміністрування, від ліцензій та дозволів до заходів, пов'язаних з безпечністю товарів.

Квоти зазвичай називають нетарифними бар'єрами, бо їхнє безпосереднє призначення – обмежувати торгівлю. Їх у ПВЗВТ нема. Водночас є заходи, пов'язані з безпечністю, які не можна автоматично назвати бар'єрами. Початкова мета їхнього застосування – захист життя та здоров'я людей, навколишнього середовища та національної безпеки. Але надмірне застосування таких заходів перетворює їх на бар'єри, до того ж часто вищі, ніж класичні ввізні мита. Це насамперед санітарні та фітосанітарні заходи (СФЗ) для продовольчих товарів та технічні бар'єри в торгівлі (ТБТ) для промислових товарів.

Для продовольчих товарів Україна зобов'язалася поступово привести свою систему контролю безпеності до рівня захисту країн ЄС. У майбутньому це дозволить ЄС та Україні домовитися про взаємне визнання безпеності продукції, що усуне необхідність додаткових перевірок під час експорту товарів з однієї країни в іншу. Але поки Україна лише на початку цього шляху.

Водночас, частина експортерів випередила довготривалі внутрішні зміни: вони вже повністю адаптовані до вимог європейського ринку й нарощують продажі як в ЄС, так і в інші країни. Це особливо яскраво видно з експорту товарів тваринного походження, постачання яких в ЄС вимагає верифікації та отримання дозволу для кожного окремого підприємства. Протягом 2014-2018 років кількість таких підприємств збільшилася втричі.

У сфері безпеки промислових товарів, або ж ТБТ, Україна також зобов'язалася перейти на регуляторні правила ЄС. Кінцева мета реформування – підписати Угоду про оцінку відповідності та прийнятності промислової продукції (так звана АСАА). Це дозволить створити для товарів, на які поширюватиметься угода, фактичний спільний ринок з Європейським Союзом. Тоді до товарів з України будуть ставитися так, ніби це товари, виведені на ринок країною ЄС. У додатках ПВЗВТ визначено 27 категорій, на які потенційно може поширюватись АСАА – це машини, іграшки, медичне обладнання, ліфти, канатні дороги та посудини, що працюють під тиском. Хоча очікують, що спочатку АСАА буде підписана для кількох товарів, і потім поступово розширюватиметься.

Що для цього треба?

Україна повинна зробити своє законодавство в цій сфері динамічно ідентичним нормам ЄС. А також створити інституції, які забезпечуватимуть його ефективне виконання. Отже, потрібно:

наблизити базове законодавство щодо безпеки непродовольчих товарів, відповідальності за дефектну продукцію, щодо стандартизації, оцінки відповідності, акредитації та метрології;

прийняти 27 технічних регламентів, що містять обов'язкові вимоги до безпеки продукції, і будуть ідентичні нормам ЄС;

перенести в українське нормативне поле гармонізовані стандарти. Вони добровільні, але їхнє виконання дає презумпцію виконання вимог обов'язкових технічних регламентів.

поступово перенести всі стандарти ЄС, а також скасувати суперечливі стандарти, прийняті до 1992 року, зокрема ГОСТ;

розбудувати необхідні інституції. У сфері ТБТ Україна вже досягла значного прогресу.